

Anna Ramén

Specialisering till församlingarnas tjänst

Omvärlden förändras ständigt. Även kyrkan omorganiserar sig. Senare år har flera större pastorat bildats. Hur bygger man här diakoni som är solid och hållbar över tiden, men som ändå ligger i framkant med dagsaktuella frågor? Anna Ramén är diakon och föreståndare för Diakonicentrum i Linköping, som beskrivs som ett nav för diakonal verksamhet i Svenska kyrkans församlingar och Linköpings Stadsmission.

Diakoni är till sin natur i ständigt förändring. Ibland blåser förändringens vind så snabbt, att kyrkans diakoni har svårt att hänga med. När kyrkan omorganiserar sig öppnas nya möjligheter men det innebär också nya utmaningar. Hur bygger man diakoni som är solid och hållbar över tiden, men som ändå ligger i framkant med dagsaktuella frågor? Hur kan man i stora pastorat hitta nya arbetssätt och metoder för diakoni som svarar upp mot de behov som finns idag? Vad kan ett Diakonicentrum tillföra i ett stort pastorat med många utmaningar?

Två diken

I stora pastorat kan det finnas nya möjligheter och vägar för både samverkan och samordning i det diakonala fältet, som för det diakonala arbetet framåt. Dock finns det också vissa faror, som man bör se upp med. Det kan finnas en tendens till att vilja centralisera så mycket som möjligt. Här finns det två olika diken att falla i. Det ena är att man vill samla allt under ett och samma tak. Allt strategiskt tänkande, metodutveckling, utvärdering, samtidigt som man ska arbeta operativt i konkret verksamhet med människor på flykt, långtidsarbetslösa, psykiskt sjuka, ensamma och isolerade, ekonomiskt utsatta etc. Denna ekvation går sällan ihop. Ofta blir det den konkreta verksamheten som får ta överhand. Situationen som uppstår är inte alls långt från den verklighet som många av dagens församlingsdiakoner upplever. Dagarna

fylls av så många konkreta behov och så mycket verksamhet att man inte hinner reflektera över utvecklingsfrågor eller se det diakonala arbetet i sin helhet från ett helikopterperspektiv.

Det andra diket är att man tillsätter någon form av utrednings/arbetsgrupp eller projektjänst där man ska utreda och analysera vad som behöver göras, men där gensvaret från församlingarna blir så svagt att inget händer. Kyrkan har i sin osäkerhet för att göra fel, bara börjat studera sig själv. Martin Modeus, biskop i Linköpings stift skriver i sin bok "Levande tillsammans med Kristus": "Kyrkan ska aldrig göra saker för sin egen trovärdighet – då gör vi det ju för att putsa vår egen gloria. Kyrkan ska leva i trohet mot Kristus. Vårt ärende är inte att skydda vår självbild, utan att världen ska ha liv, och liv i överflöd." Resultatet av en sådan ängslan blir ett inomkyrkligt navelskåderi, som inte gör skillnad för någon enda. Medarbetare i församlingarna upplever att deras röst inte hörs och deras perspektiv inte tas tillvara, att de nya tjänsterna/projektet inte fyller någon egentlig funktion, mer än att organisationen i sig blivit lite förändrad. Det uppstår misstro mot det man upplever komma "von oben" och att det har väldigt lite att göra med den verklighet man upplever i församlingen.

Det är med andra ord en stor utmaning att vara ett stort pastorat. Hur hittar man en balansgång där det unika församlingsperspektivet bevaras och samtidigt bygger något nytt starkt gemensamt? Hur får man alla

att känna en tillhörighet i ett så stort "vi"? Är man dock medveten om stora pastorats svagheter och förkärlek för icke funktionell centralisering, så finns det också en enorm styrka och möjligheter i att vara just ett stort pastorat.

Linköpings Diakonicentrums uppdrag

Diakonicentrum arbetar inte i någon enskild församling, vilket innebär att det inte finns några egna församlingsbor, eller någon specifik församlingssamfund som att värna och bygga. Däremot är församlingsperspektivet helt grundläggande för Diakonicentrum. Diakoni är alltid kontextuell och församlingen är just den kontexten. Linköpings Diakonicentrum invigdes 2015 och numer finns det tre heltidstjänster, två diakoner och en beteendevetare. Diakonicentrum är en pastoratgenomgående enhet med fyra övergripande uppdrag:

1. Att vara ett stöd- och rådgivningscentrum
2. Att arbeta med diakonalt utvecklingsarbete
3. Att arbeta med asyl- och migrationsfrågor
4. Att arbeta med mänskliga rättighetsfrågor

Att vara ett stöd - och rådgivningscentrum

Diakonicentrum har en stöd- och rådgivningsfunktion för enskilda människor, andra organisationer, samhällsaktörer, olika nätverk men också för

personal och frivilliga i kyrkan. Man kan vända sig till Diakonicentrum i alla typer av frågor som rör diakonalt arbete och Diakonicentrums funktion är att bland annat vara en diakonisluss, dvs. Diakonicentrum hjälper människor vidare ut i församlingarna där den konkreta hjälpen kan finnas eller till annan instans där personens behov kan mötas upp. Diakonicentrum fyller också funktionen att kunna få rådfrågas om hur man bör göra eller tänka i olika situationer.

Att arbeta med diakonalt utvecklingsarbete

Diakonicentrum arbetar till stor del med diakonalt utvecklingsarbete. Det sker både inomkyrkligt med till exempel Diakonipastoral, gemensamma ekonomiska riktlinjer, olika former av lathundar, övervaka kompetenshöjning, kartläggningar etc, men också i samverkan med andra samhällsaktörer såsom Linköpings Stadsmission och Linköpings kommun. En del av utvecklingsarbetet är att bygga nätverk med andra, vilket ska underlätta för andra organisationer, samhällsaktörer att hitta till Svenska kyrkan och räkna med kyrkan som en aktiv aktör i olika samhällsfrågor. De får några få personer att relatera till, istället för medarbetare i åtta olika församlingar.

Diakonicentrum har rollen som processledare när det gäller att driva olika diakonala frågor. Det innebär att Diakonicentrum kallar och bjuder in till så kallade "runda bord". Ibland görs öppna inbjudningar där vem som helst får komma som känner att frågan berör dem, ibland frågas det efter specifika personer. Hela tanken med detta upplägg är att "tänka centralt men handla lokalt". Det betyder att man tillsammans utreder, analyserar och drar slutsatser, men sedan när det ska verkställas, så ska det göras lokalt i församlingen. I processen är Diakonicentrum behjälplig med allt som hör till det administrativa.

Diakonicentrum driver också det pastoratsgemensamma diakonala arbetet, t ex Diakonins månad eller opinionsarbete.

Att arbeta med asyl- och migrationsfrågor

Diakonicentrum arbetar operativt inom ett område och det är i frågor som rör det juridiska i asyl- och migrationsfrågor. I utredningen om vad ett Diakonicentrum skulle vara i Linköping framkom det tydligt att det fanns ett behov av att denna spetskompetens behövde finnas centralt, eftersom det var så pass komplicerat. Detta innebär att Diakonicentrum får olika ärenden från församlingarna när det gäller rådgivning i deras juridiska ärenden. Däremot överlämnar Diakonicentrum ansvaret till församlingarna när det gäller ekonomiskt stöd eller psykosocialt stöd, eftersom denna typ av hjälp ofta kräver en församlings styrka dvs. goda relationer, gemenskap och sammanhang. När det gäller frågor som rör asyl och migration arbetar Diakonicentrum i olika nätverk och tar hjälp av juriststudenter och Rådgivningsbyrån i Stockholm.

Att arbeta med mänskliga rättighetsfrågor

Diakonicentrum bejakar rättighetsbaserad diakoni, vilket innebär att de rättigheter man som person har i form av FN:s mänskliga rättigheter, medborgerliga rättigheter, kommunala rättigheter måste bevakas. Diakonicentrum arbetar för att människors rättigheter inte kränks, vare sig i samhället eller i kyrkan.

Styrkor och svagheter med att vara stora pastorat

En styrka i att vara ett pastorat är att man kan arbeta tillsammans. Marie Strandgren, diakon på Diakonicentrum i Uppsala, uttrycker det som: "Tillsammans kan vi mer". Det är helt sant. I vissa diakonala utmaningar är det svårt att få något att hända när man är ensam. Arbetet kan bli skört, personbundet, ansvaret kan bli tungt att bära ensam, den egna kompetensen räcker inte till för alla de frågor och behov som uppstår. Man behöver samarbeta och samverka med andra. Givetvis kan prov på sådant samarbete/ samverkan uppstå mellan församlingar utan att de bildat pastorat. Men

i pastorat finns en tydligare öppning till ett sådant arbetssätt. På det viset kan man bygga starkt och hållbart. Men när kravet kommer på en samverkan så upphör ju också per automatik till viss del församlingens egen suveränitet. Man behöver inte uppfinna hjulet på nytt, men man får heller inte uppfinna vilka hjul som helst och sätta dem i rullning. Detta är två sidor på samma mynt, å ena sidan är det en styrka, men å andra sidan kan det upplevas som en svaghet där ens egna handlingsfrihet inskränks.

Diakonicentrums roll och utmaning är just denna balansgång mellan "alla tillsammans" och "var och en för sig". Alla församlingar är unika och det måste tas tillvara. Men det finns också mycket som är gemensamt och berör alla, som man kan utveckla än mer om man gör det ihop. För att på ett konstruktivt vis utveckla och forma vad som är diakoni idag behövs en processledare. Någon måste ha ansvaret att driva de frågor framåt, som varje enskild församling inte maktar med.

För att fruktbart diakonalt arbete ska fungera mellan å ena sidan församlingsdiakoni och å andra sidan ett Diakonicentrum, så behövs en god kommunikation och att ingen upplever en konkurrenssituation. Tanken är, och måste fungera i praktiken, att dessa två diakoniformer ska vara ett komplement till varandra. Därför är det också viktigt att alla förstår och tar ansvar för sin roll och sin del av det gemensamma diakonala arbetet. Denna tydliga ansvarsfördelning är oerhört viktig för att skapa rimliga förväntningar på sina kollegor och det arbete som utförs.

Det är en utmaning att vara ett stort pastorat även för diakonin. Men är man medveten om olika diken man kan falla i, vågar man vara lite självkritisk och ge sig ut på balansgång mellan alla å ena sidan och å andra sidan, så skulle jag vilja påstå att ett Diakonicentrum faktiskt har en roll att fylla i ett stort pastorat och kan bidra till att utveckla och föra diakonin framåt idag.

ANNA RAMÉN

Diakon och föreståndare på Diakonicentrum i Linköping